

HISPANA ESPERANTO

Ilustrita ĉiumonata gazeto, por la propagando de Esperanto kaj diskonigo de la Historio, Arto, Literaturo, folkloro kaj naturaj belaĵoj, de nia lando.—Redakcio: Glorieta de Bilbao, 5.
Julio Mangada Rosenörn.—MADRID

II^a
JARO

NUM. VI.^a—JUNIO, 1929

II^a
JARO

Aviles (Asturias).—Malnova preĝejo Sankta Nikolao.

PRI ASTURIAS

Ju pli da ombroj ĉirkaŭas la personecon de *Pelayo*, des pli liaj dimensioj fariĝas kolosaj, ĉar deflankigante ĉion kio koncernas lian originon kaj diversopiniatan historion, rezultigas, ke li estas la enpersoniĝo de tuta popolo, kiu, spite de sia terurega falo, ekstarigas pli energiege ol iam. Malgraŭ la longedaŭra pasado de la tempo, li pli kaj pli gigantiĝas same, kiel ŝajnas plialtiĝi la kreston de la montaro kiam ĉi tiun oni rigardas de malproksime; lia persona gloro kreskas pli kaj pli per la gloro de liaj heredintoj, same, kiel la akvo de la misteraj fontoj de rivero kreskas per tiu de aliaj fontoj alfluantaj al la unua, kaj malproksimen de la ŝprucejo konigas nomon de la rivero. Vane estos celi surprizi en la internaĵo de la arbaroj, tra la ombrego de la jarcentoj, la fondon de la nova hispana monarĥio; tutan ĝian grandecon, la influon kaj sekvon de ĝiaj celoj, ĝian tipan personan karakteron, donis al ĝi la sinsekvado de la tempo. Tutsame estus vane nei la ekziston de *Don Pelayo*, kaj lin konsideri mito aŭ fantomo, ĉar liaj malamiko mem atestas pri li per la arabaj historioj en kiuj la ribelo de *Pelayo* estas fakto ripetita kaj konstatita. La plej malnova historiisto menciinta lin estas la kordoba *Abu-Bequer-Mohammad-ben-Al-cutiya*, dirante: «Dum la regado de *Ambisa*, malestiminda barbaro, kiun oni nomis *Belay*, ribelis en la lando de la *Gallegos*, kaj riproĉinte la malkuraĝon de siaj samlandanoj kaj la abomenindan dependon en kiu ili vivis, kuraĝigis ilin por venĝi la suferitajn ofendojn kaj por forpeli de la prapatra lando la mahometanojn. Tiam komenciĝis kruela militado, kiu ankoraŭ daŭras, kaj la kristanoj ekbatalis kontraŭ la fiduloj, atakante ĉi tiujn de la lokoj en kiuj sin rifuĝigis, ekdefendis siajn edzinojn kaj filinojn, kiujn ĝis tiam ili ne celis savi el la manoj de la mahometanoj. En la lando de la *Gallegos*, ĉiuj urboj, urbetoj kaj vilaĝoj estis okupataj aŭ regataj de la fiduloj, escepte kruta kaj abrupta montaro, en kiun sin rifuĝigis *Belay* kun malgranda nombro da aventuremuloj, kiuj lin sekvis. Tie, kaŝite, li restadis iom da tempo, ĉe la abruptaĵoj de la montaro, ĝis kiam pro malsato mortis la plimulto el liaj kunuloj, ĉar nur postvivis tri-dek viroj kaj dek virinoj, kaj ili nur havis, por sin nutri, la mieron elĉerpitan el la kavaĵetoj de la montaro, kvazaŭ ili estus

abelaro. *Belay* kun la cetero, tamen, rifuĝiĝis kaj fortikiĝis iom post iom ĉe la intermontoj kaj gorgoj de tiu montaro, ĝis kiam la novaĵo trafis la konon de la mahometanoj kaj ĉi tiuj celis elpeli lin el la rifuĝejo; sed vidante la malgrandan nombron da ribelantoj, la mahometanoj rifuzis la konsilojn de tiuj, kiuj petis la tujan ekstermon ilian, dirante «kio gravas tridek barbaroj kvazaŭ enkasteligitaj ĉe rokaĵo?, neevitebla morto ilin trafos». Sed ne okazis tiel, ĉar, male, iom post iom ili plinombrigiĝis kaj plipotenciĝis. Vel estus plibone, ke la fiduloj estus estingintaj la malgrandajn fajrerojn antaŭ ol ĉi tiuj estus fariĝintaj fajro, kiu per la tempo fariĝis detruanta neestingebla brulado!» Sammaniere parolas alia kordobano, *Abben-Hayyan*, dirante ke *Belay* regis dum 19 jaroj, kaj same opinias alia historiisto afrika de la XIV^a jarcento *Aben-Jaldon*, asertante ke *Belay* mortis ĉu je 750, ĉu je 751, kaj ke li estis filo de *Favila*. *Almakkari* elĉerpis el anonimverko la jenon: «la unua ribelanto hispana kontraŭ la Araboj estis barbaro nomata *Pelayo*, el la gento de *Asturias* en *Galicia*, kiu dum la regado de *Alhorr* forkuris el Kordobo, kie li estis detenita kiel garantiulo pri la neribelo de siaj samlandanoj, kaj li aliris kaj rifuĝiĝis ĉe la montaroj de sia naskiĝlando». Estas atentinde, ke la arabaj verkistoj neniam alnomis *Pelayo'n* KUTI (t. e. goto), kaj kvankam ili tiel alnomis la reĝon *Rodrigo'n* kaj super ĉio *Teodomiro'n*; ili alnomis *Pelayo'n* RUMI (t. e. romano), per kiu alnomo la Araboj difinis la gentojn de *Asturio*, *Galicio* kaj *Kastilujo*, difinante per la alnomoj *aŭfranĵ* kaj *baxcans*, la gentojn de *Aragono*, *Vaskonio* kaj *Navarro*.

Oni devas rimarkigi, ke la Araboj konsideris *Asturio'n* parto de *Galicio*, pro tio ili konscias *Pelayo'n* astura sed de la lando de *Galicio*.

Por submeti la ribelantojn, *Alkaman*, kun multenombra kaj potenca militistaro eniris en Asturion, preterpasante la montojn *Erbasios*. Nur estis baroj al li la abrupteco de la montaro kaj mallarĝeco de la vallabirinto, sekvante Orienten la malantaŭeniron de la plej granda kaj kuraĝa ribelularo, por ĉi tiun elpeli el liaj rifuĝejoj. La rebruado de la armiloj multobligis per la eĥo ĉe la mallarĝegaj intermontoj, kvazaŭ montgorgoj: kvazaŭ raŭka longedaŭra tondro fariĝas la pasado de la mahometa militistaro, kiu, laŭ homlavango, ĉion mortigas, ĉion eks-

termas. Apud *Canicas* (hodiaŭ *Cangas de Onis*), malfermiĝas intermonto pli mallarĝa abrupta kaj arbo-roko-plena, ol iu ajn, kaj en ĝin eniris la mahometanoj, ne atentante la vojon, kiu fariĝis pli kaj pli nealirebla por tiel granda armeo, kvazaŭ malliberigata ĉe nesuprenireblaj krutegaj montoj, kie ĉia manovro estas neebla. Ĉe ĉiu turniĝo de la vojo la intermonto prezentiĝas kvazaŭ fermita, ĝi estis, je tiu okazo, kvazaŭ faŭko de malsata giganta monstro preta manĝegi la armeon. Proksimume je dek kilometroj de la enirejo, fermas la intermonton grandega ŝtonego vertikale tranĉita, ĉe kiu, je granda alteco, malfermiĝas larĝa groto, de kies bazo defalas kaskado, kaj en kiu rifuĝiĝis la ribelantoj sub komando de Pelayo same, kiel falkoj rifuĝiĝas en siaj nestoj. Tute certe Pelayo ruze altiris la mahometanojn al la intermonto, en kiu tiel multenombra infanteria kaj kavaleria amasego estis neutila al si mem, baris sin mem, permesante kaj faciligante al Pelayo ĝin detrui grandparte: kontraŭ la araba armeo, de la ŝtonego fermanta la intermonton, Pelayo ardege atencis la mahometanojn; de la flankaj montoj ruladis trunkoj, ŝtonoj, kaj faladis sagoj, kontraŭ kiuj la araboj estis nepotencaj, ne vidante la malamikojn; la konfuzo, teruro kaj konscio pri la senpovo efike helpis la bravulojn por atingi grandegan venkon. La intermonto fariĝis mallarĝa tombo de milaroj da mahometanoj, ĝenerale mortintaj frakasite de ŝtonoj kaj ŝtipegoj; ĝia hodiaŭ pura akvofluejo estis ruĝa tiam. Sed ankoraŭ la Destino rezervis teruran okazon al la parto de la armeo, kiu sukcesis liberiĝi de la malvenko: kiam ĉi tiu parto, sin direktante al arbaroj de *Lievana*, sur la krutaĵoj de Amora, alvenis al la bordoj de la rivero *Deva*, la tero tremas subite, la alta krutaĵo ŝanceliĝas, kaj de la bazo en la supron detranciĝas kaj defalas bruege, fortrenante la soldatojn al la rivero aŭ entombigante ilin. Ĉi tiu kataklismo, tute vera geologia okazintaĵo same, kiel tute vera estis la venko de Pelayo, estis beligata kaj aliformigata de la legendo, de la tradicio diversmaniere. Ĉe la loko de la tertremo ĉu ĉe la bordoj de la rivero, ĉu ĉe la apudaĵoj, de antaŭlonge, aperadis homostoj kaj armiloj, kiuj atestas pri la okazintaĵo. Ĉe la elirejo de la groto estas loko alnomata *Repelayo*, kaj 5 kilometrojn suben, alia loko, *Kampo de la Juro*. Oni proklamis *Pelayo'n* reĝo en la batalkampoj mem, en kiu, spite de diverseco de klasoj kaj rasoj, rifuĝintoj fariĝis unu sola popolo avida je sendependeco.

VIIIª Nacia Kongreso de Esperanto en Oviedo

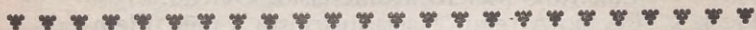
Aliĝintoj

(*Daŭrigo*)

- 24.—S-ro Ramón Valdés Biesca, Oficisto. Oviedo.
- 25.—F-ino María Luisa García García. Idem.
- 26.—S-ro Marcelino Elosua. Idem.
- 27.— > Luis Fernández Alvarez. Madrid.
- 28.— > Francisco García Merchán. Cádiz.
- 29.—S-ino Josefa Bascones de Alonso. Madrid.
- 30.—S-ro Pedro López Palomar. Idem.
- 31.—S-ino Eusebia Montero de López. Idem.
- 32.—S-ro Julián Sosa y Vinagre. Idem.
- 33.—S-ino María Medialdea de Sosa. Idem.
- 34.—Esperanta Grupo «Oviedo». Oviedo.
- 35.—S-ro Eduardo Cano López-Ayllón. Sigüenza, Guadalajara.
- 36.— > Julián García Aguirre. Madrid.
- 37.— > Juan Gallardo Corredor. Pueblonuevo, Córdoba.
- 38.— > Miguel Carreras Pérez, Kuracisto, Fuentes de Nava, Palencia.
- 39.— > Jacinto Martín Lozano, Ĉizisto. Madrid.
- 40.— > David Martín Lozano, Presisto. Idem.
- 41.—Grupo Antaŭen. Idem.
- 42.—Hispana Esperanto Asocio. Idem.
- 43.—S-ro Joaquín Sales Sanz. Castellón de la Plana.
- 44.— > Luis Rojo Melero, Komercisto. Oviedo.
- 45.— > Cecilio Arregui, Nacia instruisto. Lufña, Idem.
- 46.— > Luis Campos Suay. Zaragoza.
- 47.—S-ino Luisa García García. Idem.
- 48.—Esperantista Klubo Palma. Palma de Mallorca.
- 49.—S-ro Narciso Bofill, Ingeniero. Idem.
- 50.— > Fernando Soler Valls, Telegrafestro. Cáceres.
- 51.— > Luis Rodríguez Escartín, Fervojisto. Madrid.
- 52.—Centra Grupo Esperantista. Idem.
- 53.—Hispana Ligo de Esperantistaj Fervojistoj. Idem.
- 54.—S-ro Luciano Plaza. Idem.
- 55.— > Juan José Zornoza. Idem.
- 56.— > Emilio del Barrio, Fervojisto. Idem.
- 57.— > Pelayo Moreno. Idem.

- 58.—S-ro José María Fernández Ladreda, Hemia Ingeniero. Oviedo.
59.— > Manuel Martínez González, Oficisto. Idem.
60.— > Alfonso Botas Rodríguez, Idem. Idem.
61.— > José Fernández Álvarez, Instruisto. Idem.
62.— > Rogelio Plaza Rodero, Sergento. Idem.
63.— > Ávelino Cabeza Alonso. Idem.
64.— > Alejandro González Requena. Idem.
65.— > Antonio Rodríguez Viñuela. Idem.
66.— > Rogelio Álvarez. Idem.
67.— > Salvador Oliván. El Ferrol.
68.— > Antonio Porto Garate. La Coruña.
69.—F-ino Celina Jiménez García. Oviedo.
70.—S-ro Alejandro Monte, Komizo. Idem.
71.—F-ino Anita Martínez de la Huerga.
72.—S-ro Luis Bárzana, Instruisto. Oviedo.
73.— > Cándido Martínez, Oficisto. Idem.
74.— > Francisco Máñez, Terkulturisto. Cheste, Valencia.
75.— > José Gutiérrez Barbao, Razisto. Oviedo.
76.— > Eugenio Lunate.—Zavalla, 28, 1.º. Baracaldo.
77.— > Esteban Muñoz.—San Juan, 9, bajo. Idem.
78.— > César García Lombardía, Instruisto. Oviedo.
79.— > Félix Bárzana. Oviedo.

(Daŭrigota)

A V I S O

Normalmente mandamos la revista en sobre con la dirección exacta y debidamente franqueado; si algún número no llega a su destino no es nuestra la culpa, y debe hacerse la oportuna reclamación a la Administración de Correos de la localidad. Los sobres se extienden y franquean con antelación, para que la revista salga, una vez impresa, sin demora alguna. A pesar de la reclamación indicada, pídase todo número que se haya extraviado, pues se facilitará mientras haya existencia.

Ĉirkaŭaĵoj de Covadonga je la printempo (Asturias).

DEL EXTRANJERO

EL ESPERANTO EN LOS PARLAMENTOS SUECO Y JAPONÉS

En el Parlamento sueco se presentó una proposición pidiendo subvención para los cursos de Esperanto dedicados a los maestros; apoyada la proposición y votada favorablemente, pasó a la Comisión, la que, a su vez, decidió la necesidad de auxiliar estos cursos, disponiendo con dicho fin 2.900 coronas, que se emplearán conforme a las condiciones que el Gobierno estime oportunas.

El Parlamento japonés aprobó la introducción del Esperanto con carácter oficial en la enseñanza elemental y media, y que el Gobierno subvencione al Instituto Japonés de Esperanto.

EL ESPERANTO, SUBVENCIONADO POR EL PARLAMENTO SUECO

Los señores Ernst Eriksson, Ruben Wagnsson y otros, propusieron al Parlamento proteger pecuniariamente la enseñanza del Esperanto, por su grandísima utilidad. Se entregó la proposición a la Comisión parlamentaria correspondiente, que, después de algunas semanas, la devolvió con el informe siguiente: «La Comisión opina que los cursos de Esperanto propuestos merecen subvención del Estado; por tanto, la Comisión propone que el Parlamento, para la organización de tales cursos, dé la subvención de 2.900 coronas suecas con las condiciones que el Gobierno—a base de los pasados cursos—estime convenientes».

El alcalde de Estocolmo, señor Carl Lindhagen, acentuó la utilidad general de la lengua y cómo frecuentemente se abandona a su propio esfuerzo, sin auxilio alguno por parte del Estado, a las masas no pudientes en sus esfuerzos por la consecución de elevados ideales. Los señores Ericksson, Wagnsson, Olsson (ex ministro de Instrucción pública), Julin, Pauli, Hellberg, Holmgren y Mosesson, calurosamente apoyaron la proposición con argumentos irrefutables. Téngase presente que se explicó anteriormente un curso de Esperanto a algunos diputados.

Recientemente los rotarios de la Gran Bretaña e Irlanda se han reunido en Bournemouth, y en una de sus sesiones votaron

una resolución sobre la adopción del Esperanto como lengua auxiliar internacional entre todos los rotarios del mundo y el traslado del acuerdo al Rotario Internacional. Mr Hawkes, al presentar la proposición, hizo ver de modo indubitable que el Esperanto era un medio poderosísimo para la consecución del objetivo que el movimiento rotario extraña, y, sobre todo, para alentar y afianzar la paz entre los pueblos.

LA ENSEÑANZA Y EL ESPERANTO

Dos centenares de estudiantes de la Universidad de Riojaneiro (Brasil) pidieron al Embajador alemán en el Brasil que determinadas obras de Medicina fuesen traducidas al Esperanto, para su difusión por todo el mundo, pues la ciencia de los grandes maestros alemanes llega a los estudiantes en traducciones francesas, italianas y españolas que desvirtúan bastante el original.

Sajonia es el centro del movimiento esperantista alemán. Se ha introducido el Esperanto, a título obligatorio o facultativo, en un gran número de escuelas. Ultimamente, 96 maestros de escuela sajones pasaron su examen de Esperanto en el Instituto del Esperanto del Reich, que funciona bajo los auspicios del Ministerio del Interior.

Por circular oficial (Dir. III, Serv. E, Nro. 46.261, 927-12-4.), el ministro de Instrucción pública rumano ha recomendado a los directores de la enseñanza secundaria presten su apoyo a la organización de los cursos de Esperanto para los escolares y también para el público.

El Gobierno griego ha consentido se pueda introducir el Esperanto en la enseñanza elemental y media con fecha 28 de octubre de 1926, mediante disposición del ministro de Instrucción pública y Cultos, haciendo constar lo hecho ya en otros países, y que el conocimiento de esta lengua y la relación con otros pueblos por medio de ella contribuirán al mayor grado de cultura de la juventud griega.

Nota de la R.—El Instituto Español de Esperanto contribu-

yó eficazmente en este asunto, facilitando al doctor Anakreoni Stamatiadis medios eficaces en apoyo de la petición que motivó la resolución del ministro.

La Escuela de Comercio Mercurio, de Zagreb (Sudslavia), introdujo obligatoriamente el Esperanto ya en su programa del curso 1926-27, y en la Universidad de esta capital se estableció una cátedra de la lengua de Zamenhof. También la Cámara de Comercio de Vel. Beckerek organizó cursos de Esperanto con auxilio del Grupo esperantista de la localidad.

Renombrados pedagogos, entre ellos M. Pierre Bovet, del Instituto J. J. Rousseau, recomendaron el Esperanto como medio efficacísimo para la enseñanza de la Geografía, habiéndose dado ya el primer paso en el camino de la recomendación con el libro publicado, en colaboración, por un australiano y un finlandés, *Australia: Territorio y pueblo*, en Esperanto, libro que no deja nada de tratar de cuanto interesa conocer acerca del tema de su título.

En el Extremo Oriente los sabios se sirven cada día más del Esperanto. El Observatorio del Monte Taten, cerca de Tokio, publicó en esta lengua su voluminosa información aerológica sobre el año 1926.

Algunos médicos japoneses publican un diario científico en Esperanto y en japonés, llamado *Psikiatrion*; habla éste de los problemas psicológicos y neurológicos, bajo la dirección del doctor Junko Sibata, del Hospital Imura-Bioin, de Hatagaya, cerca de Tokio.

EL ESPERANTO EN EL PRÓXIMO ORIENTE

El número de esperantistas en Persia aumenta de día en día y la propaganda se intensifica cada vez más. Existen ya dos buenas gramáticas en lengua persa; una «clave» pequeñísima, como las existentes ya en muchos países, que pesa diez gramos y contiene, además de las dieciséis reglas gramaticales, un vocabulario suficientemente rico para, con su auxilio nada más, utilizar el Esperanto prácticamente para los usos corrientes y

en especial para el Comercio. En Teherán, Tabriz, Ispahan, Sultanabad, Rescht y Kermandya hay núcleos esperantistas prestos a toda clase de servicios comerciales, industriales, turísticos, etc.

En Siria, como consecuencia de la diversidad de lenguas entre los estudiantes, por las diferencias de nacionalidad, éstos se han interesado grandemente por el Esperanto, y en la Universidad americana de Beirut se dan clases de Esperanto, bajo la dirección de profesores en árabe, persa y armenio, habiéndose formado un Grupo esperantista.

En Turquía, hoy más, merced a la formación de la Asociación Esperantista Turca, el Esperanto se extiende rápidamente con el apoyo oficial, y existen delegados utilizables en las más importantes ciudades de esta nación. El Grupo más activo es el de Constantinopla, cuyo presidente es el ingeniero Hilmi Dyelil Bey, y que cuenta entre sus miembros al doctor Ali-Fuad-Bey, inspector general de Higiene de Constantinopla.

EL PRÍNCIPE CARLOS DE SUECIA Y EL ESPERANTO

El Príncipe Carlos de Suecia, hermano de la princesa Astrid, que últimamente se casó con el Príncipe Leopoldo de Bélgica, es un esperantista convencido. La Liga Esperantista Belga, por haberle dirigido una carta de felicitación después de su examen de Esperanto, recibió la siguiente respuesta *escrita en Esperanto*.

«Estocolmo 4 de diciembre 1926.

Muy señor mío: Sírvase usted aceptar mis más sentidas gracias, y también las de mis padres, por sus amables felicitaciones a propósito de mi examen de Esperanto. Mi profesor me ha confirmado que lo hice con éxito y hasta con brillantez. Sin embargo, sé que me queda aún mucho que estudiar. Todavía tengo que aprender otras lenguas tan difíciles, que me roban todo el tiempo. A pesar de esto conservo mi interés por el Esperanto y deseo su próxima victoria. Haga usted el favor de participar a los esperantistas belgas mis mejores deseos.

Mucho me han conmovido sus amables palabras respecto a mi querida hermana, tan cordialmente acogida por todos ustedes en su nueva patria.

Con respeto quedo, etc. etc. — *Carlos.*»

LA PRENSA TÉCNICA Y EL ESPERANTO

El periódico de los empleados de los ferrocarriles suecos, *Signalen*, publica regularmente una rúbrica en Esperanto.

El órgano científico (neutro) de Estenografía, *Deutsche Kurzschrift* (estenografía alemana), que se publica en Essen, da en sus números un resumen en Esperanto. Aplica así la recomendación del Congreso Internacional de la Prensa Técnica, en el que se aconsejó a todas las revistas especiales de facilitar su difusión al Extranjero.

LOS FERROCARRILES Y EL ESPERANTO

Dado el gran servicio que el Esperanto presta al turismo, es consecuente que interese al personal de ferrocarriles, por lo que el Congreso de la Federación Suiza de Ferrovianos, celebrado en Berna, en julio de 1926, votó favorablemente lo que sigue: «El Congreso aprueba el movimiento favorable por la lengua auxiliar internacional, y recomienda a los miembros de la Federación el estudio del Esperanto por ser la más extendida».

El Ministerio del Tráfico de Yugoslavia, en disposición del 21 de marzo de 1927 (G. D. n. 6071/927), decide el uso del Esperanto como lengua auxiliar en la redacción de los avisos a los viajeros en los vagones internacionales yugoeslavos.

El órgano oficial de los ferroviarios suizos, en sus tres ediciones: alemana, *Der Eisenbahner*; francesa, *Le Cheminot*; italiana, *Il Ferroviere*, publica constantemente una sección en Esperanto.

La Oficial Central para el uso de vacaciones del personal ferroviario de la Dirección general de los Ferrocarriles italianos del Estado decidió oficialmente permitir la introducción del Esperanto en los programas de los cursos para el personal de las líneas.

Oviedo (Asturias).—Strato Fruela, Deputatejo kaj Banko Herrero.

PRI LA HISPANA ESPERANTA ORGANIZAĴO

Ju pli simpla estas organizaĵo des pli praktika ĉu ĝi efike favoras la kialon por kiu oni ĝin fondis. La Hispana Esperanto-Asocio ne povas esti pli simpla organizaĵo, konsistanta el individuoj kun samaj devoj kaj rajtoj, el individuoj de la tutlanda teritorio, kiuj, tamen, restas liberaj por sin arigi loke kaj regione laŭ propra plaĉo. Rapida trarigardo sur la statutoj konvinkas kiun ajn pri ĉio antaŭe dirita; sed ĉiuj aliĝintaj al ĝi, same la malnovaj esperantistoj fremdaj je antaŭjuĝoj kaj personaĵoj, kiel la novaj, estas konvinkataj, plie, pri la jeno: ke ĝi perfekte funkcias kaj plenumas la rolon al celo por kiu oni ĝin fondis, ĉar de la jaro 1925, jaro de la provizora fondo, ĝis nun, la atingitaj rezultatoj estas tute grandaj, gravaj kaj konvinkantaj. Ni ne prezentos ĉi tie liston el la rezultatoj, sed ni prezentos la statutojn de H.E.A. kun kelkaj komentarioj por ke ĉiuj, sencepte, povu konscii kompletan propran opinion, kaj alkeru al Oviedo kapablaj elmontri ĝin tute libere kaj voĉdoni tion, kion ili konsideru pli konvena por la esperantista movado en nia lando:

STATUTOJ DE LA HISPANA ESPERANTO-ASOCIO

Ni parolu pri la titolo: Ĉu *Asocio* aŭ *Konfederacio*? Antaŭ ĉio, mi konstatas, ke la projekto pri regularo, prezentita de mi en Cordoba kaj ĉi tie provizore aprobita, prezentis ĉe la titolo la vorton *societo* anstataŭ *asocio* kaj ke ĉi tiu anstataŭis tiun kaŭze de voĉdonado naskita de la hodiaŭa redaktoro de «Heroldo de Esperanto», S-ro Berger, kiu tute prave argumentis por tion fari. Sed mi vidu tion, kion esprimas la nomoj *societo*, *asocio* kaj *konfederacio* laŭ la Vortaro de nia Rega Lingvo-Akademio, por akiri la memkonvinkon pri la plej ĝusta por nia organizaĵo: «*Societo*. Kuniĝo pli-malpli multenombra el personoj, familioj, popoloj aŭ nacioj. Natura aŭ interkonsentita aro formanta unuon, kiu estas malsama je ĉiuj el la individuoj, kiuj ĝin formas, kun la celo plenumi, per reciproka kunagado, ĉiujn aŭ iun el la vivoceloj.»

«*Asocio*. Aro el asociiĝitoj por sama celo, kaj jura personeco formita de ili.»

SÓBRE LA ORGANIZACION ESPERANTISTA ESPAÑOLA

Una organización es tanto más práctica cuanto más simple si responde al por qué y para qué fué creada. La Asociación Esperantista Española no puede ser una organización más simple, constituida por individuos con iguales deberes y derechos, por individuos de todo el territorio nacional que, no obstante, quedan en libertad de acción para subagruparse, local y regionalmente, como les plazca. Una rápida ojeada sobre los Estatutos convence a cualquiera sobre lo anteriormente afirmado; pero cuantos a ella estamos afiliados, lo mismo los viejos esperantistas, libres de prejuicios y de personalismos, como los nuevos, estamos convencidos, además de que responde perfectamente a la finalidad para que fué creada, pues desde el año 1925, año de su fundación provisional, hasta la fecha, los resultados obtenidos no pueden ser más grandes ni más convincentes. No vamos a relacionar aquí esos resultados, pero sí vamos a presentar los Estatutos de H. E. A. con algunos comentarios, para que todos, sin excepción, puedan formar completa y propia opinión, y acudan a Oviedo en condiciones de exponerla con toda libertad y votar lo que crean más conveniente al movimiento esperantista en nuestro país:

ESTATUTOS DE LA ASOCIACION ESPERANTISTA ESPAÑOLA

Hablemos del título: ¿Asociación o Confederación? Ante todo quiero hacer constar que el proyecto de Reglamento, presentado por mí en Córdoba y aquí aprobado provisionalmente, presentaba en su título la palabra *sociedad* en vez de *asociación*, y que ésta sustituyó a aquélla en virtud de votación originada por el hoy redactor de «Heraldo de Esperanto» Sr. Berger, quien expuso convincentes razones para ello. Pero veamos qué expresan los sustantivos *sociedad*, *asociación* y *confederación*, valiéndonos del Diccionario de nuestra Real Academia de la Lengua, para llegar al convencimiento del más apropiado a nuestra organización: «*Sociedad*. Reunión mayor o menor de personas, familias, pueblos o naciones. Agrupación natural o pactada de personas, que constituye unidad distinta de cada cual de sus individuos, con el fin de cumplir, mediante la mutua cooperación, todos o alguno de los fines de vida.»

«*Konfederacio*. Alianco, ligo, kuniĝo, kontrakto, inter iuj personoj, kaj pli komune inter nacioj aŭ ŝtatoj.»

Oni ne povas akcepti la substantivon *societo* pro ĝia vageco, je la unua senco; ankaŭ je la dua, ĉar la esperantistoj en Hispanujo starigis homogenan unuiĝon, en kiu la individuaj elementoj estas tute samaj, kia estas la tuto, ĉar la celo trafota de la individuo estas la sama, kian pretendas la tuto, kaj ĉiu diferenco aŭ malsamaĵo inter ĉiu el la individuoj formantaj la tuton kaj ĉi tiu malaperas ĉe la plej absoluta neŭtraleco politika, socia kaj religia, same kiel ankaŭ malaperas inter la individuoj de la unuiĝo.

«*Konfederacio*. Kvankam ankaŭ ĝi esprimas unuiĝon kontrakton, k. c., inter personoj, pli ĝenerale estas aplikata al nacioj aŭ ŝtatoj, kaj ĝi donas specialan karakteron de malsameco al la elementoj, kaj ĝi entenas signifon kiun deflankigi decas kaŭze de la principo pri fundamenta neŭtraleco de nia organizaĵo, por eviti eĉ la plej malgrandan suspekton, des pli atentante ĵusajn decidojn de ŝtataj Aŭtoritatuloj pro agado rompanta la aluditajn neŭtralecon.

Tial que ni, do, formas tuton, en kiu la partoj estas same kiel la tuto, en kiu la aro estas same kiel kiu ajn el ni, kun la sama celo, kun la samaj planoj, k. t. p., kaj ni starigis ĝin por formi unu solan fortan personecon, kiu estu kapabla atingi per la kolektiva penado tion, kion nur post multe da tempo estus reala per la izolita persona agado; nu, estas evidente ke la nomo *asocio* estas tiu, kiun ni devas apliki al nia organizaĵo.

Se niaj portugalaĵaj fratoj de la portugala esperanta organizaĵo iam interrilatiĝus kun ni kaj la interilatiĝo trafus interkonsenton, kiel tute certe okazus ĉar ne estas fundamento por opinii male, tiam estus la ĝusta tempo, kiam ambaŭ Asocioj starigus la Konfederacion.

Ĉu *hispana* aŭ *iberia*? Kiel oni nomas nian nacion kaj kiel oni konas ĝin en la tuta mondo? Nenie oni nomas ĝin *Iberio*, sed *Hispanujo*; sekve la adjektivo devenanta de la lasta nomo estas tiu, kiu plej alĝustigas al nia unuiĝo kaj tiu, kiu, plie, esprimas plej vastan internaciecon pro sia ĝeneraleco.

Artikolo I^a. — «Celo. H. E. A. celas disvastigi kaj apliki la internacian helpan lingvon Esperanton en Hispanujo, akceli ĝian

«*Asociación*. Conjunto de los asociados para un mismo fin y persona jurídica por ellos formada».

«*Confederación*. Alianza, liga, unión o pacto entre algunas personas, y más comúnmente entre Naciones o Estados.»

No puede aceptarse el sustantivo *sociedad*, por su vaguedad, en el primer caso, y tampoco en el segundo, porque los esperantistas en España hemos constituido una unidad homogénea, en que los elementos individualmente son iguales que el todo, pues la finalidad que persigue el individuo es la misma que pretende el conjunto, y toda diferencia o distinción entre cada uno de los individuos que forman la unidad se borra dentro de la más absoluta neutralidad política, social y religiosa, como se borra también entre los individuos de la unidad.

«*Confederación*. Si bien expresa también unión, acuerdo, etcétera, entre personas, su más común aplicación a Naciones o Estados da cierto carácter de diferenciación a los componentes y entraña una significación que conviene soslayar, en virtud del principio de neutralidad básica de nuestra organización, para evitar hasta la más insignificante sospecha, y más teniendo en cuenta recientes disposiciones de autoridades por actuaciones que rompían la aludida neutralidad.

Si formamos, pues, un todo en que los componentes son como aquél, en que éste es como cada uno de nosotros, con el mismo objetivo, con los mismos planes, etc., y lo hemos constituido para adquirir una sola personalidad fuerte, capaz de alcanzar por el esfuerzo colectivo lo que por el personal aislado sería obra de difícil consecución, es evidente que el sustantivo *asociación* es el que debe aplicarse a nuestra unidad.

Si nuestros hermanos portugueses de la unión esperantista portuguesa se pusiesen un día al habla con nosotros y llegásemos a un acuerdo, que llegaríamos seguramente, pues no hay razón para que pudiese suceder lo contrario, sería entonces cuando ambas Asociaciones establecerían la Confederación.

— ¿Española (hispana) o ibérica? ¿Cómo se llama nuestra nacionalidad y cómo se la conoce en el mundo entero? En ninguna parte se la conoce por *Iberia*, sino por *España*; luego el adjetivo derivado de este último nombre es el que cuadra mejor a nuestra unidad y el que, además, se ajusta a la más extensa internacionalidad por su generalidad.

oficialigon kaj faciligi ĝin uzi ĉiel ĉe kompleta politika, socia kaj religia, neŭtraleco.»

Ĉu estas eble fari amendon al ĉi tiu regulo?

Artikolo II^a. — «Membroj. Oni konsideras ĉiujn personojn akceptintajn kaj plenumintajn ĉi tiujn Statutojn membroj de H.E.A. La Direktanta Komitato aplikos ĉiuokaze la jenajn klasojn: a) efektivan; b) protektantan; c) honoran. Al la du lastaj klasoj povas aparteni ankaŭ Societoj, Organizaĵoj. La kotizo estos DU pesetoj po jaro; la Komitato rajtas ŝanĝi ĝin, kaj liberigi la honorajn membrojn el la pago, klarigante en la Kunvenoj, kiuj fine decidas, la decidojn.»

La antaŭa regulo perfekte difinas, ke nia organizaĵo estas el personoj, ĉar, kvankam Organizaĵoj povas esti membroj, tiuj akiras individuan karakteron. La personoj aliĝintaj, do, restas liberaj por sin arigi loke kaj regione laŭ propra plaĉo, kaj la Asocio, dum la ĵusa Kongreso de Sevilla, voĉdonis rekomendi kaj instigi al fondo de Grupoj kaj ke ĉi tiuj aliĝu al ĝi laŭ esprimas la regulo; kaj ĝi ne nur voĉdonis, ĝi apogadas efike al tiu starigo de Grupoj kaj de Federacioj el Grupoj kaj el izolitaj esperantistoj en iuj regionoj, kie la movado estas pli vigla, elpruvante tiel solidarecon kaj kunlaboradon al la celo por kiu oni starigis la Asocion, trafante restarigon de malnovaj Grupoj, fondon de novaj kaj de la Astura Federacio, farante la necesan laboron por fondi la Federacion de Galicia. Koncerne la jarkotizon, kion oni povas diri?

Artikolo III^a. — «Direktanta Komitato. Ĝi konsistas el Prezidanto, Vicprezidanto, Sekretario kaj Trezoristo krom du Voĉdonantoj po ĉiu regiono, kiujn oni elektis el la membroj de la Asocio. La templimo por la postenoj estas du jaroj, sed oni povas reelekti la komitatanojn, kiuj povas anstataŭi unu la alian ĉiuokaze.»

Tia konsisto kun DU VOĈDONANTOJ regionaj pruvas kiamaniere oni volas eviti tutan ideon pri absorvanta centremo, kaj bone atentu, ke la centra parto, tiel ni povas ĝin alnomi, elpruvadis la malon pri tiu centremo, reinstigante ĉiel kaj ĉiam la asturojn je la momento mem, kiam ekburĝonis la movado kaj ĉi tiu disvastiĝis, antaŭ ol fondi la Federacion, por ke ĉi tiuj estu nomintaj siajn DU VOĈDONANTOJN, kaj tute same agadis al la samideanoj de Galicia. Estas dece konstati, ke la Kon-

Artículo I.—«Objeto. H. E. A. tiene por objeto propagar y aplicar la lengua auxiliar internacional Esperanto en España, acelerar su adopción oficial y facilitar su uso por todos los medios, apartándose de cuestiones sociales, políticas y religiosas.»

¿Es posible reparo alguno a este artículo?

Art. II.—«Miembros. Se consideran miembros de H. E. A. cuantas personas acepten y cumplan estos Estatutos. Las categorías de socios, aplicables en cada caso por la Directiva, serán: a) numerarios; b) protectores; c) honorarios. A las dos últimas pueden pertenecer también Sociedades o Corporaciones. La cotización será de dos pesetas por año; el Comité está autorizado para variarla, así como para eximir de ella a los socios honorarios, dando cuenta de su justificación en las Asambleas, que serán las que en definitiva decidan.»

El artículo que precede perfectamente define que la unión es de individuos, aun cuando Sociedades o Corporaciones a ella pertenezcan, pues en este caso adquieren carácter de individualidad. Los individuos, pues, quedan libres para, local y regionalmente, agruparse como les plazca, y la Asociación, en su Congreso reciente de Sevilla, votó por que se constituyan Grupos y que éstos se adhieran con el carácter que el artículo dice, y no solamente votó, sino que viene ayudando eficazmente en la constitución de Grupos y de Federaciones de Grupos e individuos aislados en algunas regiones, en aquéllas en que el movimiento es más activo, dando prueba de solidaridad y de colaboración conforme a los fines para que fué creada, consiguiendo el restablecimiento de antiguos Grupos, la fundación de nuevos y de la Federación Asturiana, y poniendo los medios para fundar la Federación Gallega. En cuanto a la cuota anual, ¿qué puede decirse?

Art. III.—«Directiva. El Comité director de H. E. A., elegido entre sus miembros, estará compuesto de presidente, vicepresidente, secretario y tesorero, más dos vocales por cada región. Los cargos durarán dos años y son reelegibles, siendo reemplazables entre sí las obligaciones y atribuciones de cada cargo.»

La constitución de la Directiva con dos vocales regionales demuestra cómo se quiere evitar toda idea de centralismo absorbente, y téngase bien en cuenta que la parte central, que

greso de Bilbao decidis, ke la Prezidanto kaj Komitatanoj en konstanta rilato kun li loĝu en Madrido, por profiti apudecon al la Registaroj, kaj tiel funkciadi en plej bonaj cirkonstancoj por trafi ilian intereson al nia celo; do, la *centremo* ne estas novaĵo, ĉu tiamaniere volas ĝin kvalifiki malprave iuj, ĉar ĉion oni submetis je la decido de la regionaj Voĉdonantoj kaj la plej granda kaj plenrajta kunveno ĝenerala, la Kongreso de Sevilla, ĉion sankciis kaj eĉ unuanime voĉdonis dankesprimon al la direktantoj pro la efektivigita laboro kaj la granda sukceso atingita dum la du forkurintaj jaroj de la Kongreso de Madrido (dum kiu oni aprobis ĉi tiujn statutojn, kiujn prezentis nia entuziasma samideano de Cordoba, S-ro Francisco Azorin) al tiu de Sevilla, intertempo sufiĉa por elpruvi la efikon de la regularo kaj de la Asocio.

Artikolo IV^a.—«Statutoj. Nur, laŭ voĉdono de du trionoj el la efektivaj membroj, oni povos fari ŝanĝon en la Statutoj; saman nombron postulas voĉdono por malaperigi la Asocion.»

La antaŭa artikolo ne bezonas komentarion.

Artikolo V^a.—Kongresoj. Laŭ eblo, oni okazigos Kongreson aŭ ĝeneralan Kunvenon ĉiujare. Ĝiajn decidojn oni konigos al ĉiuj membroj per la gazeto aŭ per cirkulero kaj ili estos validaj de post tri monatoj, dum kiuj la duono de la efektivaj membroj nur povos ilin rifuzi. Dum ĉi tiuj Kongresoj la Direktanta Komitato klarigos detale sian agadon, kaj du kompetentaj efektivaj membroj nomitaj de la Kunveno revizios la kalkulojn.»

Ĉio, kion la Kongreso de Sevilla voĉdonis, aperis sur ĉi tiu gazeto, kaj tial, ĉio estas en ordo, ĉar nenio ĝis nun estas rifuzita kaj, kiel antaŭe estas dirite, la Direktanta Komitato plenumis tutplene la regulon, pro kio unuanime oni dankesprimis ĝin.

Artikolo VI^a.—«Gazeto. H. E. A. publikigos siajn komunikadojn kaj konigos sian agadon per hispana esperanta presitaĵo, se eble propra organo, kaj en ĉi tiu okazo la Direktoro apartenos al la Direktanta Komitato de H. E. A.»

Artikolo VII^a.—«Instituto. Oni fondas en Hispanujo, kiel teknikan organizaĵon de H. E. A., la Instituton de Esperanto, sed ĝi estos aŭtonoma kun propra regularo.»

Artikolo VIII^a.—«Sidejo kaj kapitalo. La oficiala loĝejo de H.E.A. estas tiu de la Hispana Ruĝa Kruco, hodiaŭ Sagasta, 10,

pudiéramos llamar, ha demostrado todo lo contrario a ese centralismo instando reiteradamente a los astures, tan pronto como el despertar esperantista adquirió desarrollo y antes de organizar la Federación, para que nombraran sus dos vocales, procediendo de igual modo con los esperantistas gallegos. Conviene hacer constar que en el Congreso de Bilbao se decidió que en Madrid debían residir el presidente y la parte de la Directiva en inmediata relación con él, para que estuviesen inmediatos a los Gobiernos, y de tal suerte estar en mejores condiciones de trabajo para interesarlos por nuestra causa; luego el *centralismo* actual no es una cosa nueva, si es que así lo quieren calificar algunos, sin razón, puesto que todo ha sido sometido a la decisión de los vocales regionales, y la máxima Asamblea general de miembros, el Congreso de Sevilla, todo lo sancionó y hasta unánimemente dió un voto de gracias a los dirigentes por la labor realizada y el gran éxito alcanzado en los dos años transcurridos del Congreso de Madrid (en que se aprobaron estos Estatutos, presentados por nuestro entusiasta samideano de Córdoba D. Francisco Azorín, al de Sevilla, tiempo suficiente para demostrar la eficacia del Reglamento y de la Asociación.

Art. IV.—«Estatutos. Sólo mediante el voto de dos tercios de los socios numerarios podrá acordarse un cambio en los Estatutos; igual número es preciso para decidir la disolución de la Sociedad.»

No necesita comentario el precedente artículo.

Art. V.—«Congresos. Se efectuará, en lo posible, un Congreso o Asamblea general anual. Sus acuerdos se notificarán a todos los socios por el periódico o por circular, y serán válidos si en los tres meses siguientes no fueran desechados por más de la mitad de los numerarios. En estos Congresos la Directiva dará cuenta de su actuación, y sus cuentas serán informadas por dos socios competentes nombrados por la Asamblea.»

Todo cuanto el Congreso de Sevilla acordó vió la luz en esta revista, y, por tanto, todo está en orden, ya que nada fué rechazado hasta ahora, y, como se dice anteriormente, la Directiva cumplió el artículo en toda su extensión y recibió por unanimidad un voto de gracias.

Art. VI.—«Gaceta. H. E. A. publicará sus comunicaciones y dará cuenta de su gestión en una publicación esperantista es-

Madrid, okaze de disiĝo la kapitalon ricevos la esperantista Grupo plej multenombra de Hispanujo.»

Ankaŭ ni ne bezonas komentarioj la antaŭajn artikolojn; sed estas utile diri, por fini, ke ĉiu hispana esperantisto aliginta al H. E. A. studu la statutojn kaj komentariojn, faru siajn rezonadojn, demandu sin mem ĉu estas necese aŭ ne enkonduki ŝanĝojn en ilin, ĉu la agado de la Direktanta Komitato, ĉu la rezultato de la agado kaj la progreso de H.E.A., konsilas reformojn, ŝanĝojn, sintenadojn aŭ ion ajn. Faru tion senpartie, trankvile kaj formu vian definitivajn opinion por efikigi ĝin ĉu necese laŭ rajtigas la IV^a regulo.

DANCO DE PRAVIA

(ASTURIAS)

Festvestite jen fianĉo:
pinto supren, ĉapo lia;
tibikarno, tute muda,
kun baston'; li, tre gracia.

*Tion ĉi kantu
ĉe la vilaĝo
dum la Pravia
danca kuraĝo.*

Pli, ol luno kaj la steloj,
bela min junuloj vidas,
oni diras; tamen, saĝe,
pri la diroj mi ne fidas.

*Tion ĉi kantu
ĉe la vilaĝo
dum la Pravia
danca kuraĝo.*

Tradukis J. M. R.

pañola, si es posible órgano propio, perteneciendo en este caso el director al Comité director de H. E. A.»

Art. VII.—«Instituto. Se crea en España, como órgano técnico de H. E. A., el Instituto de Esperanto, con vida autonómica y Reglamento propio».

Art. VIII.—«Domicilio y Fondos. El domicilio social de H. E. A. es el de la Cruz Roja Española, hoy Sagasta, 10, Madrid. En caso de disolución los fondos sociales irían al Grupo esperantista local más numeroso en España.»

Tampoco es necesario comentario alguno a los artículos precedentes; pero sí conviene decir, para terminar, que todo esperantista español afiliado a H. E. A. estudie los Estatutos y comentarios, haga sus razonamientos, se pregunte a sí mismo si precisa o no introducir modificaciones en ellos, si la gestión de la Directiva y el resultado de la gestión y la marcha de H. E. A. inducen a aconsejar reformas, cambios, actitudes o cosa alguna. Hacedlo imparcialmente, serenamente, y formad vuestra opinión definitiva para hacerla valer en uso del artículo IV en caso de necesidad.

DANZA DE PRAVIA

(ASTURIAS)

Fachendosu va mi maju
con montera picu arriba,
la pantorra al viento fresco
y un garrote en compañía.

*Y esto que canten
n'a mi quintana,
ye la guapina
danza de Pravia.*

Dicenme que soy más mona
que la luna y las estrellas,
y aunque pobre rapaciña
yo me río de simpleses.

*Y esto que canten
n'a mi quintana,
ye la guapina
danza de Pravia.*

PRI ĈI TIU GAZETO

Respondante la gratulojn pro la plinombrigo da paĝoj, pro la hispan-esperanta teksto kaj pro la enhavo, atentu ke la miraklon ni ŝuldas al nia samideano S-ro Julian Garcia Aguirre, kiu prenis sur sin la elspezon pro la eldonado; kaj de ni mem dependas la vivo kaj estonta ampleksiĝo ĝia, ĉar estas devo nia varbi kiel eble plej multenombrajn protektantojn por la gazeto. Mi rimarkigas, ke, kvankam mi faras la tutan redaktlaboron kaj pagas kovertojn kaj poŝtelspezojn, ankaŭ mi pagis mian protektantan kotizon. Montru vian kontenton per varbado de protektantoj, por ke S-ro Aguirre konsciu, ke lia penado kaj memofero estas fruktodona kaj promesas kompenson; konvinku amikojn kaj disĉiplojn pri neceso protekti la gazeton, kiu estas nia ligilo, kaj kiu faras al nia Hispana Esperanto-Asocio grandan servon kaj al ĉiu el ni. Korajn dankojn al nunaj protektantoj kaj ankaŭ peton: ne laciĝu ĉe viaj rondoj protektantigi kiel eble plej da personoj.

J. M., R.

SOCIEDAD ESPAÑOLA ESPERANTISTA

El Comité Central de Hispana Esperanto Asocio ha convenido, entre otros asuntos, en sus reuniones ordinarias: Aprobar las Actas del Congreso de Sevilla; que las Actas de los Congresos celebrados bajo los auspicios de H. E. A. lleven el visto bueno del Presidente, cuando éste no sea el Presidente efectivo del Congreso; que D. Antonio Jiménez Mora sea el promotor y organizador del VIII Congreso Español de Esperanto en Oviedo; aceptar a D. Salvador Oliván como Vocal representante de los samideanos de Galicia; nombrar la Comisión para estudiar las proposiciones presentadas ante el Congreso de Sevilla; invitar a los samideanos para que confirmen sus Vocales, o los elijan donde no los haya; rebajar a CIEN pesetas la cuota para tener voz y voto en la Representación Internacional Esperantista, y que éstos y los siguientes acuerdos sean publicados en HISPANA ESPERANTO, para que, por su mediación, lleguen a conocimiento de todos los consocios de H. E. A.

BLACK HAWK

La Grandanima Ruĝhaŭtulo

Black Hawk, nomo signifanta Falko'n Nigra'n, estis sovaĝulo kovranta nur sian nudecon por ne ofendi la moralon, kaj kies kapon ornamis plumoj.

Li komandis gentojn de l'Mississippi-teritorio, li ĉasis sovaĝajn bestojn kaj li defendis sian landon kontraŭ la militekskursoj de la blankuloj. Tiam la usona Registaro, instigate de la plej kruelaj negocantoj, instigis, favoris kaj disvastigis, la eks-termadon de la ruĝhaŭtuloj, pretekstante ke ili ne permesis plugadi la teron. Sed la negocistoj, tamen, ne permesis kulturi la kampojn, kiujn ilia perforto forprenis al la ruĝhaŭtuloj, ĉar ilia intenco kaŝata ne estis fruktodonigi la kampojn sed fari ĉi tiujn bazo por profitdona spekulacio. Tamen, la usona Registaro neniam intencis apliki al la negocistoj saman traton, kian ĝi aplikis al la kompatindaj indiĝenoj; tute male, la Registaro starigadis fervojojn, kiuj grandigis la profitojn komercajn, pli-grandigante tiel kaj tial tiujn de la spekulacio, plialtigante troege la valoron de la terbienoj.

Black Hawk estis nevenkebla. Li fariĝis timinda. Lia milito kontraŭ la Usonanoj estis dudekjara. Fojon, tricent soldatoj bonege armitaj kaj provizitaj ĉirkaŭis lin kaj lian bandon el kvindek samgentanoj nudaj, kaj tamen li venkis terure la soldatojn. Cent fojojn oni venkis lin, kaj cent fojojn renaskiĝis lia bando. Lia rezistado estis vera epopeo.

Venkite de Scott, de Dodge kaj de Atkinson, kaptite perfide de la «wingwags», kaj fine ĉe la manoj de la Usonanoj, li ankoraŭ neis aprobi traktaton por vendi siajn kampojn kvankam aliaj samgentaj estroj liaj, ebriigitaj de l'majoro Harrison, subskribis la vendon. Lia energia, heroa kaj eĉ moralega respondo al la instigoj estis: «La Granda Spirito diris al mi, ke la tero ne estas vendebla: la tero estas nia patrino!»

Lernu kaj spertu per tiu mirinda diro de sovaĝulo pli saĝa ol estas multaj, kiuj fanfaronas pri civilizo per siaj vestoj kaj vanta kulturo.

Julio Mangada Rosenörn

RIBELO DE LA TRUTO

Tiel oni nomas ribelon okazintan en Zamora (Hispanujo) je 1158, pro truto aĉetita de juna filo de ŝuisto, pro kio bando de nobeluloj kaj tiu de popolanoj de la urbo batalis unu kontraŭ la alia.

Intertraktinte kun trutovendisto kaj paginte la truton, la ŝuistido prenis sian truton kaj sin pretigis reveni al sia hejmo, kiam alvenis ĝustatempe al la trutovendejo manĝaĵprovizisto de altranga nobelo, kiu volis aĉeti la truton por la nobelo demandante la prezon:

«—Ĉi tiu junulo aĉetis kaj pagis ĝin jam al mi-diris la trutvendisto.

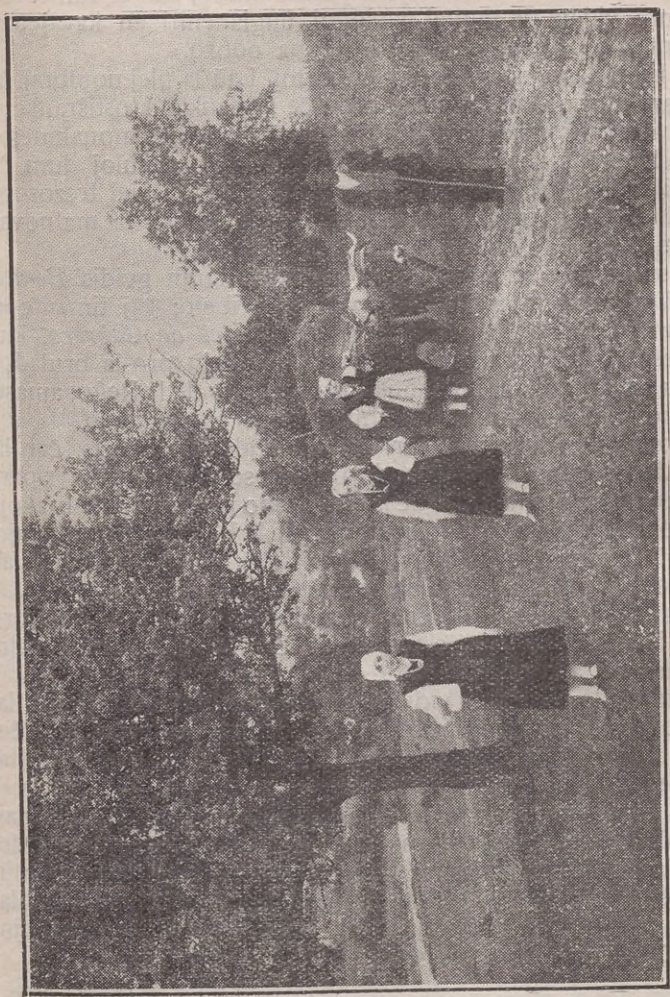
«—Li ne povas ĝin porti, ĉar mi donos saman pagon, tial ke mi volas ĝin por mia nobelmastro-diris la manĝaĵprovizisto.

«—Neniel vi ĝin portos. Ĝi estas mia, ĉar mi aĉetis kaj pagis ĝin por mia patro kaj regali invitaton, kiu estas ĉe mi-diris la ŝuistido.

«Kaj okazis, ke la nobelservisto kaj la ŝuistido tiel disputadis, ke iuj ĉeestantoj sin montris favoraj ĉu al iu ĉu al alia, partoprenante la aferon tiamaniere, ke okazis kvazaŭ luktado; sed la ŝuistido portis la truton hejmen tial ke ĝi estis lia, kaj li estis paginta ĝian koston...” Tiel rakontas la malnova raporto pri la ribelo, kaj kvankam la okazintaĵo ne estis grava, tamen ĝi estis kaŭzo por batalo inter la du popoloj de la urbo, inter la nobelularo kaj la popolanaro.

Nobeluloj kaj plebejoj, defendante respektive nobelserviston kaj ŝuistidon, sin pretigis por batali. Kaj la plebejoj rimarkinte, ke la nobeluloj kunvenis por interkonsiliĝi, pri la puno donota al precizaj el la plebejoj jam malliberigitaj, ĉe la preĝejo Sankta Mario, aliris amase al la preĝejo, ĉirkaŭiris kaj bruligis ĝin. Inter la kunvenantoj estis du filoj de la grafo *Ponce de Cabrera*, kies servisto, pro malĝentileco estis kulpa je la ribelo.

La fajro detruis vivojn kaj arton; la fajro nenion respektis verŝajne, sed tamen la fajro ne povis detrui nedetruiblaĵon. Ho, mirindaĵo! La flamoj estis nepovaj kontraŭ la Sanktan Hostion, kaj jen kiel klarigas la mirindaĵon, la miraklon, la malnova raporto:

Asturias. — Knabinoj tipe vestitaj.

«Meze de tiel granda brulado, la Sankta Hostio, Korpo de la Savinto, eliris el la hostiujo kaj de la altaro, tra la fumo kaj la flamoj, vidate de multaj personoj, flugis eniri en kavaĵeton de la preĝejo, de kie ellasiĝas tre bonaodoro.»

Pri tio ĉi lasta estas diversaj raportoj. Laŭ la plej nombraj, la Sanktan Hostion oni trovis mirakle ĉe la Sankta Hostiŝranketo de proksima preĝejeto de rifuĝejo, kiu poste fariĝis monaĥinejo, kaj en kiu vivis la edzinoj kaj filinoj de la nobeluloj dum ĉi tiuj militadis. Ankoraŭ oni konservas la Hostion kiel trezoron.

Sed ni daŭrigu la raporton de la ribelo laŭ la malnovaj dokumentoj:

Jus sukcesinte la plano de la plebejoj, kiujn gvidis *Benito el Pellitero*, ili konsciis la gravecon de la ribelo; kaj timante la nobelulojn kaj pli ankoraŭ la grafon *Ponce de Cabrera*, kiu tiam estis urbestro kaj perdis siajn du filojn pro la brulado, kaj kiu ankaŭ estis intima amiko kaj favorato de la Reĝo, amase la plebejoj forlasis Zamora'n elmigrante al Portugalujo.

La puno dezirata de la furiozaj nobeluloj ne okazis, ĉar la Reĝo de Leonlando Ferdinando II^a, konsciante ne povi ripari la faritaĵon kaj la gravecon de la elmigrado pro perdo de brakoj, kiuj povus fariĝi lancoj sub komando de la Reĝo de Portugalujo kontraŭ li, donis al la elmigrantoj la pardonon, kiun ili petis al la Reĝo jam vojaĝante al Portugalujo.

La grafo, kvankam komence ofendite de la pardono, konformiĝis fine forlasante la estrecon de Zamora por okupi altan postenon ĉe la kortego.

Ankoraŭ oni povas vidi la kavaĵeton, en kiun flugis la Sankta Hostio laŭ la tradicio, kaj fera kadro protektas ĝin, ĉe la ofte rekonstruita preĝejo Sankta Mario en la flanko de la Evangelio.

Oni povas opinii pri la miraklo kiel oni volas, laŭ internaj konvinkigoj; sed oni ne povas dubi pri la alta senco morala de la ribelo en tiu malproksima dato, ĉar la okazintaĵo estas unu el multe nombregaj okazintaĵoj en Hispanujo kaj atestantaj kiel la Hispanoj, de plej antikvaj datoj, sciis defendi siajn rajtojn kontraŭ perforto de altranguloj.

J. M. R.

NEKROLOGIO

La 18^{an} de majo mortis en Tocina S-ro Antonio Carrasco nova sed entuziasma esperantisto. Ni esprimas al lia familio kaj al la samideanoj de Tocina la plej koran kondolemon.

ENLANDA KRONIKO

En Oviedo, Orense, Tocina, Zaragoza, k. t. p., okazas ekzamenoj pro la fino de la kursoj kaj ĉi tiuj rekomenciĝas ĉie, kvazaŭ seninterrompa kurslaboro.

En multaj lokoj la gazetaro parolas pri Esperanto tute favore, informas pri la lingvo kaj tial favoras la aferon; speciale «Nuevo Dia», en Caceres, aperigas gravajn artikolojn pri Esperanto, verkitajn de nia tre klera samideano S-ro Fernando Soler, pro kio nia movado naskiĝas ĉe nova loko de kiu elradios kaj disvastiĝos.

En Zaragozo ĵus holandano S-ro Smitt faris impresan paroladon, kies resumon faris la Urbestro, kaj estis granda sukceso. Tiu ĉi fremda samideano vojaĝadas tra Hispanujo, farante propagadon, kaj jam li parolis sukcese en kelkaj lokoj de Katalanujo.

Ĵus oni fondis gravan esperanto-grupon kun la nomo «Zaragoza Esperantista», kies komitato estas la jena: Prez., S-ro Jose Carnicer; Kasisto, S-ro Jacinto Jimeno; Sekr., S-ro Luis Campos; Voĉd., S-roj Juan Rodriguez, Leon Aguaviva, Vicente Ramirez kaj Luis Barrao. Ĉe la hejmo de la sekretario, ĉi tiu klarigas du kursojn, unu po sekso. Ĉi tiu nova grupo varme agas, kaj efike kunlaborados por la disvastigo de Esperanto.

En «La Voz del Correo», «Heraldo de la Posta» kaj «El Magisterio», de Zaragoza, S-ro Oros nelacigeble propagandas kun aliaj fervoroj samideanoj, kaj S-ro Oros malfermis kurson per korespondado por Geinstruistoj. En tute, Zaragoza pli kaj pli vigliĝas al nia afero.

Asturias vidiĝas vigla, agema, entuziasmega: Oviedo nelacigeble agadas per ekskursoj, kursoj, propagandiloj, korespondadoj, ĉiel, ĉiel, por sukcesigi, la VIII^{an} N. K., kaj oviedanojn helpas laboro de Gijón, Noreña, Aviles k. t. p.

En Madrid la samideanoj senĉese agadas, ekskursas portante la semon al najbaraj urboj, okazigas festojn; iuj vigle agadas sukcese por fortigi la Nacian Ligon de Fervojoficistoj; aliaj por havigi rimedojn al nia VIII^a en Oviedo kaj sufiĉe sukcese por vekti atenton al Esperanto kaj al ĉi tiu havigi protekton de la flanko registara, kaj certe per la venonta numero ĉiuj scios gravan novaĵon almenaŭ.

Aliĝu al nia VIII^a Nacia Kongreso kiel eble plej baldaŭ! La Internacia Centra Komitato de Esperanto gratulis nin pro la propagandfolio «Que es el Esperanto», kaj petis senpagan nombron da ili laŭ eblo por propagando en Ameriko, konsiderante la folion tre taŭga, kompleta kaj efikiga.

Bonvolu sendi al la Redakcio koncizajn novaĵojn pri nia movado por ĉi tiu kroniko.

AL LA TUTMONDA INSTRUISTARO ESPERANTISTA!

Preskaŭ ĉiutage oni urĝe petas, aŭ eĉ energie postulas de mi materialon statistikan pri la temoj «*Esperanto en lernejoj*» kaj «*Esperanto inter la instruistaro*». Ĉar ne ĉiuj gekolegoj abonis kaj legas nian «Internacian Pedagogian Revuon», mi nun per niaj aliaj esperantistaj gazetoj petas:

1e. Anoncu vin kiel instruistojn esperantistajn sendante vian precizan adreson!

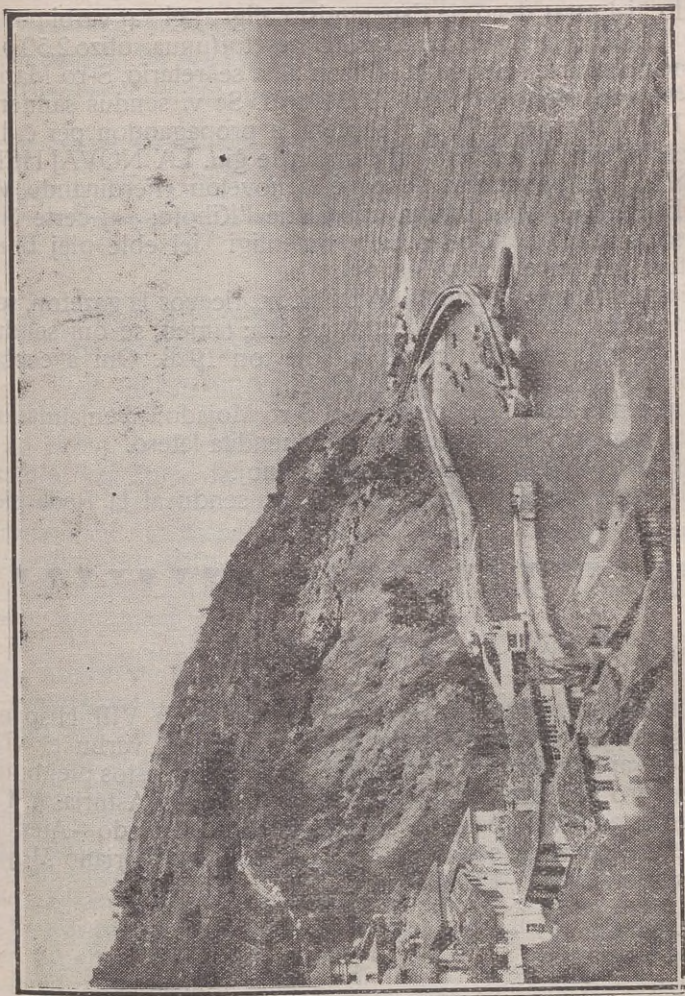
2e. Bonvolu raporti, ĉu en via urbo aŭ vilaĝo (ne nur vi persone) iam ajn instruis aŭ hodiaŭ instruas Esperanton en iu ajn lernejo. Skribu la nomon de la koncerna lernejo!

3e. Bonvolu turni vin, se vi bezonas korespondantojn el la tutmonda kolegaro por vi men aŭ por viaj klasoj (pro internacia korespondado de l'lernantoj) al ni!

Ni ordigos la korespondan aferon sisteme kaj laŭplane. Cetere ni jam kolektis la adresojn de pli ol 4.000 esperantistaj instruistoj el pli ol 50 landoj.

Ricevinte viajn sciigojn, ni kapablos aranĝi kaj doni konfidindan statistikon pri la supre aluditaj temoj, kiu estas *nepre necesa*.

Sendu la materialon al: *fino Martha Moelke, Sommerfeld, Niederlausitz* (Germanujo), kun kiu mi en «Kunlaborado» kun IALA, New York, kaj la Instituto J. J. Rousseau, Genève, zorgos pri la statistiko. — *D-ro Dietterle*.

Asturias.—Haveneto de Lastres.

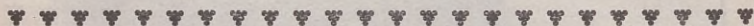
HISPANA ESPERANTO-ASOCIO gravege progresas kaj plenumas la rolon por la disvastigo de Esperanto en la tuta lando; tial estas devo de Esperantisto aliĝi al ĝi kaj varbi por ĝi novajn adeptojn. La kotizo estas DU pesetoj (unua kotizo 2,50 pro la membrokartoj). Sendu la kotizon al la sekretario, S-ro Mariano Mojado, strato Abascal, 13, Madrid. Se vi sendus samtempe TRI pliajn pesetojn por subteni la propagandon per ĉi tiu gazeto vi ricevos aukrate kaj ĉiumonate ĝin. LA NOVAJ HELPANTOJ ankaŭ ricevos senpage la novelon «Ferdinando VI^a kaj Farinelli», kaj la unuan kajeron de l'Kihoto; kaj certe ĉiuj konscios ke H. E. A. celas ĉiel kontentigi kiel eble plej bone kaj tute malavare la samideanojn.

Eksterlandanoj, sendintaj KVIN sv. fr., ricevos la gazeton, sen donacoj, ĉar la poŝtelspezo estas tre alta; tamen, se oni sendus SES sv. fr., sendinto ricevus la kolekton 1928. Oni akceptas RESPONDKUPONOJN de U. E. A.

Ĉiu sendu la monon poŝtgire al S-ro Mojado kaj enlandanoj. povas pagi per poŝtmarkoj en rekomendita letero.

INTERSAŜĜO nur po du specimenoj.

Gazeton, presaĵojn, materialon, k. c., sendu al la Redaĉio.

ATENTU!

Samideanoj, aliĝu kiel eble plej rapide al la VIII Hispana Kongreso en Oviedo! Sendu tuj vian kotizon, varbu el viaj amikoj kaj familianoj kongresanojn, ĉar neniam estos plej bona okazo pro malkareco kaj kompleteco por viziti Asturias'n. La kotizo estas KVIN pesetoj, sendu ĝin ĉu al Oviedo—Ateneo Popular—ĉu al la sekretario de H. E. A., S-ro Mariano Mojado, strato Abascal, 13, Madrid.